

मृणालिका, -मृणाली 1 A lotus stalk or fibre; परिमृदित-मृणालीम्लानमङ्गम् Māl. 1. 22; or परिमृदितमृणालीदुर्बलान्यङ्गकानि U. 1. 24; Ku. 5. 29. -2 A lotus plant or flower; मृणाली पङ्कदिग्धेव विभाति न विभाति च Rām 5. 19. 6; तप्यमानामिवोष्णेन मृणालीमचिरोद्भूताम् 5. 19. 17.

मृणालिन *m.* A lotus.

मृणालिनी 1 A louts-plant; बिभर्षि चाकारमनिर्वृतानां मृणालिनी हैममिवोपरागम् R. 16. 7. -2 An assemblage of lotuses. -3 A place abounding with lotuses.

मृत *p. p.* [मृ कर्तरि क] 1 Dead, deceased; ये पराधीनतां यातास्ते वै जीवन्ति के मृताः H. 2. 22. -2 As good as dead, useless, inefficacious; मृतो दरिद्रः पुरुषो मृतं भैशुनमप्रजम् । मृतमश्रोत्रियं श्राद्धं मृतो यज्ञस्त्वदक्षिणः ॥ Pt. 2. 98. -3 Calcined, reduced; मूर्च्छां गतो मृतो वा निदर्शनं पारदोऽत्र रसः Bv. 1. 82. -**तम्** 1 Death; मृतेभ्यः प्रमृतं यान्ति दरिद्राः पापकारिणः Mb. 12. 181. 3. -2 Food obtained by begging, alms; मृतं तु याचितं भैक्षम् Ms. 4. 5; see अमृतम् (8). -**Comp.** -**अङ्गम्** a corpse. -**अण्डः** the sun. (-**ण्डा**) a woman whose offspring dies. -**अशान** *a.* being of the age 90 to 100 years. -**अशौचम्** impurity contracted through the death of a relation; see अशौच. -**उद्भवः** the sea, ocean. -**कल्प**, -**प्राय** *a.* almost dead, insensible. -**कान्तकः** a jackal; Nighaṅṭa-ratnākara. -**गर्भा** (a woman) whose foetus dies. -**गृहम्** a grave. -**चेलम्** shroud or garment of the dead (worn by Chāṇḍālas). -**जीवन** *a.* reviving the dead. -**दारः** a widower. -**नन्दनः** a kind of hall with 58 pillars; Vāstuvīdyā. -**निर्यातकः** one who carries dead bodies to the cemetery; अनमयश्च ये विप्रा मृतनिर्यातकाश्च ये Mb. 13. 23. 19. -**पाः** a class of persons of the lowest caste (who watch dead bodies, carry them to the cemetery, collect dead men's clothes, &c.); सप्तजातिशतान्येव मृतापाः संभवन्तु ये Rām. 1. 59. 19. -**प्रजा** (a woman) whose children are dead. -**भावः** the state of death. -**मत्तः**, **मत्तकः** a jackal. -**वस्त्रभृत्** *a.* wearing a dead man's clothes; Ms. 10. 35. -**वासरः** the day of anyone's death. -**संस्कारः** funeral or obsequial rites. -**संजीवन** *a.* reviving the dead. (-**नम्**, -**नी**) the revival of a dead person. (-**नी**) a charm for reviving the dead. -**सूतकम्** bringing forth a still-born child. (-**कः**) a particular preparation of quicksilver. -**स्नानम्** ablution after a death or funeral. -**हारः**, -**हारिन्** a carrier of the dead.

मृतकः, -**कम्** A dead person, a corpse; उवाच मृतकोपान्ते पतितं मृतकोपमम् A. Rām. 6. 12. 9; ध्रुवं ते जीवन्तोऽप्यहह मृतका मन्दमतयो न येषामानन्दं जनयति जगन्नाथभणितिः Bv. 4. 39. -**कम्** 1 Impurity contracted through the death of a relation. -2 Death. -**Comp.** -**अन्तकः** a jackal. -**स्वमोक्त** *m.* a royal sage; L. D. B.

मृतिः *f.* Death, dying; आलम्ब्य शाखां कृतनिश्चया मृतौ A. Rām. 5. 3. 58,

मृतिमन् *m.* Mortality.

मृतण्डः The sun.

मृतामदः Blue vitriol.

मृतालकम् A kind of clay.

मृत्तिका [मृद् तिकन् टाप्] 1 Clay, earth; Ms. 2. 182. -2 Fresh earth. -3 A kind of fragrant earth.

मृत्युः [मृ त्युक्] 1 Death, decease; जातस्य हि ध्रुवो मृत्युर्ध्रुवं जन्म मृतस्य च Bg. 2. 27; मृत्योः स मृत्युमाप्नोति य इह नानेव परयति. -2 Yama, the god of death. -3 An epithet of Brahman. -4 Of Viṣṇu. -5 Of Māyā. -6 Of Kali. -7 The god of love. -8 The worldly life (संसार); (नमो) अनात्मने स्वात्माविभक्तमृत्यवे Bhāg. 10. 86. 48. -9 N. of the 8th astrological house. -10 The deity taking away life in the body; यान्येतानि देवत्रा क्षत्राणीन्द्रो वरुणः सोमो रुद्रः पर्जन्यो यमो मृत्युरीशान इति Bri. Up. 1. 4. 11; यमं कालं च मृत्युं च स्वर्गं संपूज्य चार्हतः Mb. 12. 200. 3. -11 =अशनाया *q. v.*; Bri. Up. 1. 2. 1. -**Comp.** -**तूर्यम्** a kind of drum beaten at obsequial rites. -**द** *a.* fatal. -**द्वारम्** the door leading to death. -**नाराकः** quicksilver. -**नाराशानम्** the drink of immortality, ambrosia. -**पाः** an epithet of Śiva. -**पाराः** the noose of death or Yama. -**पुष्पः** 1 the sugarcane. -2 the bamboo. -**प्रतिबद्ध** *a.* liable to death. -**फलम्** a kind of poisonous fruit. -**फला**, -**ली** the plantain. -**बीजः**, -**वीजः** a bamboo-cane. -**मृत्युः** sickness, disease. -**राज्** *m.* Yama, the god of death. -**लोकः** 1 the world of the dead, the world of Death or Yama. -2 earth, the world of mortals; cf. मर्त्यलोक. -**चञ्चनः** 1 an epithet of Śiva. -2 a raven. -**सूतिः** *f.* a female crab; for explanation of this word read यथा कर्कटकी गर्भमाधत्ते मृत्यवे निजम् Purāṇam.

मृत्युञ्जयः An epithet of Śiva; कण्ठालङ्कृतशेषभूषणमनुं मृत्युञ्जयं भावये ॥ (Mrityuñjaya Mānasa Pūjā S. 1.)

मृत्सा, -**मृत्सना** 1 Earth, clay. -2 Good earth or clay; त्वमादिरन्तो जगतोऽस्य मध्यं घटस्य मृत्सेनेव परः परस्मात् Bhāg. 8. 6. 10; क्वचिन्मृत्सनाशितं क्वचिदपि च वैकुण्ठविभवः Viṣṇu-mahimna S. 12. -3 A kind of fragrant earth. -4 Aluminous slate. -5 A chisel; L. D. B.

मृत्सनः, -**मृत्सनम्** Powder, dust.

मृद् 9 P. (मृद्नाति, मृदित) 1 To squeeze, press, rub; मम च मृदितं क्षीमं बाल्ये त्वदङ्गविवर्तनैः Ve. 5. 40. -2 To trample or tread upon; crush, dash to pieces, kill, destroy, pound, bruise, pulverize; तानमर्ददखादीच Bk. 15. 35; बलान्यमृद्नात्तलिना भवकत्रः R. 18. 5. -3 To rub, stroke, rub against, touch; अस्मिन्नसौ मृदितपद्मलरल्लकाङ्गः Śi. 4. 61. -4 To overcome, surpass. -5 To wipe away, rub off, remove. -6 (In astr.) To pass through (as a constellation). -**Caus.** (मर्दयति) =मृद् *q. v.* above.

मृदित *p. p.* 1 Pressed, squeezed; सुरतमृदिता बालवनिता Bh. 2. 44. -2 Crushed, pounded, ground down,